

Vlaams
Parlement

ingediend op **536** (2020-2021) – Nr. 10
6 januari 2020 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering
van het Vlaamse Coronabeleid
uitgebracht door Koen Daniëls, Loes Vandromme en Hannelore Goeman

over de evaluatie en verdere uitvoering
van het Vlaamse coronabeleid
in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming:
onderwijs- en ouderkoepels

Samenstelling van de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid:

Voorzitter: Björn Rzoska.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Karl Vanlouwe;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
Yves Buysse, Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin;
Katrien Schryvers, Peter Van Rompuy;
Siame El Kaouakibi, Maurits Vande Reyde;
Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout;
Hannelore Goeman.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:

536 (2020-2021) – Nr. 1 t.e.m. 9: Verslagen van de hoorzitting

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Lieven Boeve, directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen, en door Raymonda Verdyck, afgevaardigd bestuurder GO!, namens de onderwijskoepels.....	5
1.	Coronavirus en het onderwijs	5
2.	Schoolorganisatorisch perspectief	6
2.1.	Schoolgebouwen.....	6
2.2.	Financiële en omkaderingsproblematieken	6
2.3.	Nood aan een wendbare regelgeving	7
2.4.	Impact op de fysieke schoolorganisatie.....	7
2.5.	Nood aan duidelijke, tijdige en eenduidige besluitvorming en communicatie	8
3.	Onderwijskundig perspectief.....	8
3.1.	Impact op het leerrecht	9
3.2.	Leerachterstand.....	9
3.3.	Welbevinden	10
4.	Toekomstbeeld en aanbevelingen.....	10
II.	Vragen van de leden	11
1.	Vragen van Loes Vandromme	11
2.	Vragen van Sihame El Kaouakibi.....	12
3.	Vragen van Elisabeth Meuleman	12
4.	Vragen van Hannelore Goeman.....	13
5.	Vragen van Jos D'Haese.....	14
6.	Vragen van Koen Daniëls	15
7.	Vragen van Jan Laeremans	15
8.	Vragen van Jo Brouns.....	16
9.	Vragen van Roosmarijn Beckers.....	17
III.	Antwoord van Lieven Boeve	17
IV.	Antwoord van Dirk Vanstappen, directeur Dienst Bestuur & Organisatie Katholiek Onderwijs Vlaanderen	19
V.	Antwoord van Raymonda Verdyck.....	20
VI.	Antwoord van Griet Mathieu, directeur Provinciaal Onderwijs Vlaanderen...	22
VII.	Antwoord van Patriek Delbaere, algemeen directeur Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten.....	22

VIII. Uiteenzetting door Karolien Bouchet, directeur Onderwijs, Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen, Timothy Van Raemdonck, GO! Ouders, en Hannelore Lambrighs, coördinator Koepel van Ouderverenigingen van het Officieel Gesubsidieerd Onderwijs	24
1. Voorstelling	24
2. Coronacrisis: initiatieven ouderkoepelverenigingen	24
3. Bevindingen uit bevestigingen van en gesprekken met ouders	25
3.1. Ouderbetrokkenheid en -participatie	25
3.2. Communicatie tussen ouders en scholen	25
3.3. Afstandsleren	25
3.4. Start schooljaar 2020-2021	26
3.5. Bezorgdheden	26
4. Blik op de toekomst: aanbevelingen	26
4.1. Stem beslissingen af tussen verschillende beleidsdomeinen	26
4.2. Zet in op ouderbetrokkenheid	26
IX. Vragen van de leden	27
1. Vragen van Sihame El Kaouakibi	27
2. Vragen van Elisabeth Meuleman	27
3. Vragen van Maxim Veys	28
4. Vragen van Koen Daniëls	28
5. Vragen van Roosmarijn Beckers	28
6. Vragen van Jo Brouns	29
7. Vragen van Johan Danen	29
8. Vragen van Loes Vandromme	30
X. Antwoord van de ouderkoepelverenigingen	30
Gebuurde afkortingen	33
Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op maandag 23 november 2020 hield de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid een hoorzitting over de evaluatie en verdere uitvoering van het Vlaamse coronabeleid in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming: onderwijs- en ouderkoepels. De sprekers waren:

- Raymonda Verdyck, afgevaardigd bestuurder GO!;
- Saskia Lieveyns, adviseur-coördinator Pedagogische Begeleidingsdienst GO!;
- Lieven Boeve, directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen;
- Dirk Vanstappen, directeur Dienst Bestuur & organisatie Katholiek Onderwijs Vlaanderen;
- Patriek Delbaere, algemeen directeur Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten;
- Griet Mathieu, directeur Provinciaal Onderwijs Vlaanderen;
- Hannelore Lambrighs, coördinator Koepel van Ouderverenigingen van het Officieel Gesubsidieerd Onderwijs;
- Karolien Bouchet, directeur Onderwijs, Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen; en
- Timothy Van Raemdonck, GO! Ouders.

De bijlagen zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Het Uitgebreid Bureau van 27 mei 2020 besliste een themadebat te houden, conform artikel 78 van het Reglement, met het oog op de evaluatie van het Vlaamse coronabeleid en het uitzetten van een post-coronatraject. Om dit themadebat voor te bereiden werd de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid opgericht. Deze commissie ad hoc zal een maatschappelijke beleidsnota opstellen die, naast de probleemstelling, een langetermijnvisie inhoudt en verduidelijkt wat men er in de lopende zittingsperiode aan wil doen, na hoorzittingen met experts en vertegenwoordigers van de diverse betrokken sectoren. Met het themadebat wordt beoogd om enerzijds een evaluatie op te maken van de voorbije coronacrisisperiode, met als bedoeling hieruit de nodige lessen te trekken voor de toekomst, en anderzijds een eerste aanzet te geven voor een postcoronatraject.

(Deze commissievergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Uiteenzetting door Lieven Boeve, directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen, en door Raymonda Verdyck, afgevaardigd bestuurder GO!, namens de onderwijskoepels

1. Coronavirus en het onderwijs

Volgens *Lieven Boeve* hoeft het geen betoog dat de coronacrisis een zeer grote impact heeft gehad en nog steeds heeft op het onderwijs, en dat op alle niveaus en in alle onderwijsvormen. Dankzij de ondersteuning en inspanningen van de overheid, andere maatschappelijke sectoren en de verschillende onderwijspartners zelf heeft het onderwijs relatief goed de storm doorstaan, zij het niet zonder hier en daar averij op te lopen, zoals ook de rest van de samenleving.

De spreker heeft het over de impact van het coronavirus, en hoe de onderwijsverstrekkers de ondersteuning vanuit de overheid hebben ervaren. Beide sprekers willen ook enkele aanbevelingen voor de toekomst doen. *Lieven Boeve* gaat daarbij dieper in op de schoolorganisatie en *Raymonda Verdyck* op het onderwijskundige aspect. Ze kijken daarbij breed naar het onderwijs met alle onderwijsniveaus en -vormen. Met scholen bedoelen ze ook de centra voor volwassenenonderwijs en basiseducatie, internaten, academies en soms ook het hoger onderwijs.

De delegatie bestaat voor het GO! uit Raymonda Verdyck, afgevaardigd bestuurder en Saskia Lieveyns, adviseur-coördinator van de pedagogische begeleidingsdienst. Voor het Katholiek Onderwijs Vlaanderen is naast de spreker ook Dirk Vanstappen aanwezig, directeur Dienst Bestuur & organisatie en de informele coronacommissaris. Voor de OVSG is Patriek Delbaere, algemeen directeur, aanwezig en voor het POV Griet Mathieu, directeur. De afgevaardigden van OKO laten zich verontschuldigen, maar zijn het eens met wat de sprekers zullen brengen.

2. Schoolorganisatorisch perspectief

Vanuit schoolorganisatorisch perspectief brengt Lieven Boeve volgende zaken onder de aandacht: de schoolgebouwen, de financiële en omkaderingsproblematiek, de nood aan een wendbare regelgeving, de impact op de fysieke organisatie van de school en de nood aan duidelijke en eenduidige besluitvorming en communicatie.

2.1. Schoolgebouwen

De coronacrisis maakte extra duidelijk dat veel schoolinfrastructuur verouderd en onaangepast is aan hedendaagse behoeften. De meeste eigenschappen van coronabestendige schoolgebouwen zijn eigenschappen van goede schoolgebouwen: ruim, goed verlicht en verlucht met optimale circulatie. De ventilatiesystemen ontbreken vaak in het bestaande schoolgebouwenpark, en manueel ventileren of verluchten kan niet zonder aan comfort in te boeten, zeker in de winter die hopelijk zacht blijft. Nochtans zijn ventilatie en verluchting heel belangrijk in de strijd tegen COVID-19. Dure installaties plaatsen in verouderd patrimonium dat aan vervanging toe is, stelt belangrijke problemen en de overheid kan dit niet op korte termijn oplossen. Scholen rekenen dan ook op het groeipad voor infrastructuurinvesteringen dat in deze legislatuur is aangekondigd. Intussen probeert de werkgroep 'ventilatie en verluchting' tot bruikbare aanbevelingen te komen om veiligheid en comfort te verzoenen. De structurele onderfinanciering van de onderwijsinfrastructuur in vorige legislaturen tot op vandaag is door deze crisis uitgegroot. Er moet daar dan ook blijvend in geïnvesteerd worden om schoolgebouwen beter bestand te maken tegen toekomstige crisissen. Bij de opmaak van het groeipad moeten schoolbesturen de middelen zo breed mogelijk en maximaal kunnen inzetten.

2.2. Financiële en omkaderingsproblematieken

De coronacrisis bracht ook onvoorziene kosten en omkaderingsproblematieken mee, zoals kosten voor extra onderhoudspersoneel, onderhouds- en reinigingsproducten, handenwasinstallaties, extra sanitair, ventilatie en verluchting. Het is uiteraard positief dat de overheid financieel tegemoetkwam in een aantal zaken, maar financieel en qua omkadering blijft het een zware dobber. Zeker de CVO's en het dko vrezen voor hun voortbestaan als gevolg van de negatieve impact op de omkadering, en werkingsmiddelen en de behoudsnormen wegens het terugvallende aantal inschrijvingen. Ook internaten hebben meer onkosten door de extra dagopvang. De meerdaagse schooluitstappen zijn weggefallen, wat annulatiekosten heeft meegebracht, naast uiteraard het verlies van beleving. Scholen hebben inkomsten gederfd door de annulatie van schoolfeesten en andere fondsenwervingsactiviteiten.

De onderwijsverstrekken zijn uiteraard blij met de financiële tegemoetkoming van de overheid voor onderhoud en hygiëne, voor ICT-infrastructuur en het grote plan dat wordt aangekondigd, en met de extra mogelijkheden op het vlak van vervangingen. Lieven Boeve pleit voor dringende ingrepen in het volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs om ze voor zware klappen te behoeden. Hij dringt ook aan op een evaluatie die nagaat of de reeds gedane tegemoetkomingen alle kosten

dekken. Ook hier werden de systeemfouten uitvergroot door de structurele onderfinanciering van de onderwijsbesturen, waar het best iets aan gebeurt.

2.3. Nood aan een wendbare regelgeving

Afstandsonderwijs mag voor bepaalde onderwijsniveaus vanaf code geel en is voor diezelfde onderwijsniveaus deels verplicht vanaf code oranje. Voor nog andere onderwijsniveaus is afstandsonderwijs niet verplicht maar wel beperkt toegelaten vanaf code oranje. Het is positief dat scholen de vrijheid krijgen om hun organisatie op de lokale context af te stemmen, maar er is een blijvende bezorgdheid omtrent regelgeving met betrekking tot alle aspecten van afstandsonderwijs. Zo kan het onder meer problemen opleveren als een ouder tegen de beslissing van de klassenraad ingaat voor stof die alleen via afstandsonderwijs is verworven. Het concept van reguliere leerling is immers in de wetgeving relatief nauw omschreven.

De regelgeving inzake vervangingen van personeelsleden werd aangepast, waardoor vervangingen sneller kunnen, maar de pool van beschikbare leerkrachten is wel opgedroogd. Er zijn verschillende nooddecreten goedgekeurd en snelbesluiten uitgevaardigd. Het is positief dat er telkens openingen werden gecreëerd om de schoolorganisatie aan te passen, bijvoorbeeld op het vlak van evaluaties.

De onderwijsverstrekkers pleiten voor een wendbare regelgeving die de scholen en besturen voldoende rechtszekerheid biedt en toelaat flexibel te handelen wanneer nodig, in functie van het onderwijsniveau, het onderwijsaanbod, de context, de infrastructuur, de ligging van de school, de doelgroepen en de pedagogische aanpak. Er moet een duidelijk onderscheid zijn tussen wat verplicht is en wat adviezen zijn. Daarbij moet voortdurend de breedte van het onderwijs in beeld blijven. Ze blijven ook insisteren op een reglementair kader voor afstandsonderwijs, dat dan misschien ook na corona een structurele plaats kan krijgen.

2.4. Impact op de fysieke schoolorganisatie

Voor elk pandemieniveau werden in het sociaal coronaoverleg concrete richtlijnen uitgetekend. Het is positief dat, zeker na verloop van tijd, virologen en onderwijsverstrekkers zelf actief als deskundigen bij het sociaal overleg werden betrokken. Ze konden niet alleen vragen stellen, maar ook mee aan oplossingen werken, zodat er rekening werd gehouden met veiligheid, en met pedagogische en organisatorische bekommernissen. Het is ook positief dat in toenemende mate meer onderscheid wordt gemaakt tussen verplichtingen in de scenario's en adviezen in de veiligheidsdraaiboeken. Dat geeft ruimte aan scholen om rekening te houden met de eigen context. Tegelijk werden de richtlijnen vaak op korte termijn gewijzigd, deels ten gevolge van de evolutie van de pandemie, deels ook door wijzigingen in andere sectoren of beleidsdomeinen met impact op onderwijs. Dat vroeg veel flexibiliteit van scholen. De richtlijnen vormden de basis voor lokale risicoanalyses, maar veroorzaakten veel druk op de preventieadviseurs.

De extra investeringen in onderhoudspersoneel, onderhoudsproducten, handenvassystemen, mondklappers, plexiplaten, ventilatie en verluchting zorgden eveneens voor extra zorgen. In het voorjaar van 2020 was er nog extra druk omdat het onderwijs in opvang moest voorzien voor leerlingen die thuis niet opgevangen konden worden en ook onderwijs moest aanbieden. Zeker voor scholen die niet groot behuist zijn, was het soms kiezen tussen het organiseren van opvang of het heropstarten van het onderwijs.

In het najaar van 2020 was de voornaamste problematiek de talrijk opgelegde quarantaines bij personeelsleden. Dat was ook het gevolg van de gewijzigde testen quarantainestrategie: van 14 dagen quarantaine naar 7 dagen en opnieuw naar 10 toen hoogrisicocontacten zonder symptomen niet meer getest werden. Dat

maakte het moeilijk of soms zelfs onmogelijk om de personeelspuzzel te leggen en daarom hebben sommige scholen moeten sluiten.

Er was zeer goede ondersteuning door het departement via de website met scenario's, veiligheidsdraaiboeken en FAQ's die goed up-to-date werd gehouden, en er was de aangepaste regelgeving om personeel sneller te kunnen vervangen.

Lieven Boeve roept op te blijven investeren in beleidsvoerend vermogen. Scholen en besturen met veel beleidsvoerend vermogen bleken immers beter gewapend tegen het voortdurend stretchen van de schoolorganisatie. Voldoende schaal op bestuurlijk niveau blijkt belangrijke voordelen te hebben. Hij vraagt om ook rekening te houden met de grote verscheidenheid aan scholen en onderwijsniveaus. Er is blijvende afstemming nodig tussen onderwijs en andere sectoren. Zo had de plots gewijzigde teststrategie belangrijke gevolgen. Afspraken inzake stages, duaal leren, sport, cultuur en eredienssten hebben soms ook impact op de scholen. Hij vraagt tot slot om te blijven investeren in het welzijnsbeleid in scholen en internaten, en plaatst de belangrijke rol van de preventieadviseur in het licht.

2.5. Nood aan duidelijke, tijdige en eenduidige besluitvorming en communicatie

Het sociaal coronaoverleg is evenwichtig samengesteld. Het is positief dat deskundigen die ook advies geven bij het overkoepelende beleid er aanwezig zijn, dat een veelheid aan vragen en bezorgdheden aan bod kan komen, dat iedereen vanuit zijn eigen deskundigheid een inbreng kan doen, dat scholen goed geïnformeerd worden via Schooldirect, en dat de draaiboeken en FAQ's worden aangepast wanneer nodig. Het was een groei- en leerproces dat tijd heeft gevraagd en het is niet altijd gemakkelijk om een evenwicht te vinden tussen alle gesprekspartners. Ze delen drie bezorgdheden: het moet veilig zijn, pedagogisch correct voor leerlingen en personeelsleden, en organisatorisch haalbaar.

Nu en dan zat er ruis op de communicatie, vooral wanneer de pers sneller was dan Schooldirect. Af en toe werd die ruis ook veroorzaakt doordat er dingen op de website werden aangepast zonder voldoende overleg waardoor scholen op het verkeerde been werden gezet. Maar door de band was de communicatie vanuit het departement correct.

Lieven Boeve drukt zijn appreciatie uit voor de inspraak via het sociaal coronaoverleg. Hij vraagt te blijven investeren in verenigingen van onderwijsverstrekkers, maar vooral ook in de relatie met hen. Ze hebben volop hun rol kunnen spelen ten aanzien van de scholen door de regelgeving en de gemaakte afspraken te vertalen. Ze zijn kunnen ingaan op heel specifieke vragen vanuit de kennis van het netwerk en hebben vlot feedback vanuit het veld op het overleg kunnen inbrengen.

De nood aan duidelijke, tijdige en eenduidige communicatie blijft. Er moet blijvend ingezet worden op wat thans succesvol is en ruis op de communicatie moet zoveel mogelijk voorkomen worden. Op lange termijn moet er gewerkt worden aan een crisiscommunicatieplan op Vlaams onderwijsniveau voor als er zich crisissen voordoen.

3. Onderwijskundig perspectief

Raymonda Verdyck heeft het over het onderwijskundige perspectief. Het is immers heel belangrijk om te kijken wat de crisis heeft gedaan met het leren en welke lessen daaruit te trekken vallen. Ze zal ingaan op drie zaken: de impact op leerrecht, de leerachterstand en het welbevinden van de leerlingen.

3.1. Impact op het leerrecht

De coronacrisis heeft belangrijke impact gehad op het leerrecht. Scholen hebben heel wat inspanningen geleverd via afstandsonderwijs, aanloopleven of een combinatie tussen contact- en afstandsonderwijs om dat leerrecht, zeker voor bepaalde doelgroepen, te blijven garanderen. Scholen hebben een grote sprong gemaakt op het vlak van andere manieren om het leerrecht te blijven garanderen en op digitaal vlak. Dit is mee waargemaakt door de pedagogische begeleidingsdiensten die de scholen hebben ondersteund en begeleid. Ze hebben handvaten aangereikt om de crisis op een goede manier te kunnen doorstaan.

Niettemin heeft de coronaperiode veel van schoolteams gevraagd. Ze hebben zich moeten heruitvinden in de wijze waarop ze het leren aan leerlingen aanbieden, en hebben instrumenten ontwikkeld om een rijk pedagogisch aanbod te kunnen blijven bieden vanop afstand. Er is veel expertise opgedaan op het vlak van een andere didactische aanpak en schoolorganisatie.

Scholen hebben de digitalisering en het afstandsonderwijs als zeer waardevol ervaren. Het is belangrijk om die ervaringen op een goede manier te borgen en kwaliteitsvol verder uit te bouwen. Er moet ook worden ingezet op verdere professionalisering van leerkrachten, want het afstandsonderwijs is een blijver.

Afstandsonderwijs is echter niet geschikt voor alle leerlingen, zoals die in een kwetsbare thuissituatie of voor zij die minder zelfstandig zijn. Zij hebben nood aan ondersteuning van een professional op school. Ook niet alle onderwijsonderdelen kunnen er aan bod komen, zoals praktijkvakken, stages en praktijkcomponenten in het kunstgericht onderwijs. Afstandsonderwijs vraagt een digitale infrastructuur die ook niet altijd aanwezig is, zowel op school als bij de leerlingen thuis. Dat maakt het soms moeilijk, ook al zijn er heel wat inspanningen geleverd om leerlingen op school uit te nodigen of om bij hen langs te gaan als ze niet bereikt konden worden. Afstandsonderwijs vraagt ook een andere manier van werken van leerkracht, leerlingen maar ook ouders. Ze zijn niet altijd met alle ICT-vaardigheden toegerust. In een aantal gevallen werden ouders mee leerkracht, wat zeer belastend was. Het was ook belastend voor internaten die continu open zijn geweest en leerlingen hebben opgevangen. Afstandsonderwijs vraagt tot slot ook heel veel van leerlingen, en is mentaal en emotioneel belastend en vermoeiend.

3.2. Leerachterstand

Onderzoek, netgebonden proeven en evaluatie door de klassenraad tonen een algemene leerachterstand en een toename van de leerkloof aan. Zeker het bereiken van kwetsbare leerlingen die ook al op school bijzondere aandacht vragen, was een belangrijke uitdaging. Het is positief dat scholen op de pedagogische begeleiding konden rekenen om de kwalitatieve omslag naar afstandsonderwijs mogelijk te maken. Ze waren ook belangrijk voor het aanreiken van handvaten en tools om te kijken waar leerlingen aan de start van het schooljaar stonden, bij de doelgerichte remediëring en bij het zorgen voor screeningsmateriaal zodat leerlingen goed in beeld konden worden gebracht om hen op een goede manier een doorstart te laten maken.

Raymonda Verdyck vraagt blijvende aandacht voor investeringen in scholen en pedagogische begeleidingsdiensten. Er moet immers blijvend ingezet worden op het wegwerken van de achterstand en op remediëring. De focus moet blijvend gelegd worden op het curriculum en op evaluatie tijdens het hele schooljaar. Zo moet vermeden worden dat de leerkloof nog vergroot en wordt ervoor gezorgd dat alle leerlingen mee zijn in het leertraject.

3.3. Welbevinden

Er moet gekeken worden naar het welbevinden van de leerlingen, want corona heeft ook op hun sociale leven grote impact. Leerlingen zijn vaak in moeilijke omstandigheden terechtgekomen, zoals het moeten leren in een kleine ruimte thuis of de confrontatie met overlijdens in de nabije kring. Leerlingen kunnen ook minder dan in het verleden herinneringen aan het schoolgebeuren opbouwen. Zo vonden proclamaties in heel beperkte mate plaats en zijn schoolreizen weggefallen. Ook in het schooljaar 2020-2021 is het moeilijk om leerlingen mooie ervaringen te laten opdoen. Ook CLB's nemen op dit vlak een belangrijke rol op, en in de CLBch@t is duidelijk geworden hoe belangrijk de component van welbevinden is.

Ook hier waren de onderwijsverstrekkers blij met de ondersteuning vanuit de overheid. Het belang van onderwijs werd heel sterk in de verf gezet. Er is veel steun om alle leerlingen zo maximaal mogelijk naar school te laten gaan. Er is daarbij een beroep gedaan op de solidariteit van andere maatschappelijke sectoren om het onderwijs verder te kunnen laten functioneren.

Op het vlak van het wegwerken van de leerachterstand was er ondersteuning om zomer-, herfst- en winterscholen te kunnen inrichten. Dat is positief om de weerbaarheid en zelfredzaamheid van de jongeren te versterken. De spreker vraagt wel aandacht voor de rol van onderwijs en scholen daarin. Er is een zekere zorg omtrent de commercialisering van dergelijke initiatieven. Het moet een belangrijke rol van onderwijs blijven om in de gegeven onderwijstijd de volwaardige onderwijsopdracht te kunnen waarmaken. Scholen moeten daartoe alle mogelijke middelen krijgen.

De investeringen in digitale uitrusting waren enorm belangrijk, zoals de laptopacties. Omdat de digitale weg een belangrijke component zal blijven in de toekomst, moet er een degelijk beleid ontwikkeld worden. De onderwijssector is vragende partij om deel te nemen aan het overleg over het digitale en ICT-beleidsplan van de overheid, om zo vanuit pedagogisch oogpunt te bekijken hoe afstandsonderwijs verder een belangrijke rol kan spelen.

4. Toekomstbeeld en aanbevelingen

De onderwijsverstrekkers vragen om te blijven investeren in de rol van de pedagogische begeleiding, zowel in de ondersteuning van het beleidsvoerend vermogen als in de ondersteuning van afstandsonderwijs en de begeleiding van kwetsbare groepen. De focus moet niet alleen liggen op leerachterstand, maar ook op het toekomstige bereik van die groepen.

Er moet gekeken worden hoe nog sterker dan vandaag kan worden samengewerkt met andere sectoren, zoals Welzijn, Werk in het kader van stages en werkplekleren, en Mobiliteit om het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs maximaal te kunnen afstemmen op de lokale behoeften. Een moeilijke component in deze crisis is leerlingen op een goede manier naar de scholen laten gaan.

In de toekomst moeten alle onderwijscomponenten voor ogen gehouden worden. Er is te vaak gekeken naar leerlingen in het leerplicht- en gewoon onderwijs, terwijl de breedte van alle onderwijsvormen en -niveaus in de aandacht moet zijn. De onderwijsverstrekkers zijn vragende partij om na te denken over het kader en over de randvoorwaarden om de combinatie van afstands- en contactonderwijs op een goede manier te kunnen waarmaken. Ze willen partners zijn in de uitrol van het digitale en ICT-beleidsplan van de Vlaamse overheid.

Tot slot wil Raymonda Verdyck alle partners van het sociaal coronaoverleg, de medewerkers van het departement en de CLB's, de directies, preventieadviseurs

en alle medewerkers van de scholen en schoolbesturen, de leerlingen en ouders danken omdat ze de handen in elkaar slaan om de crisis op een behoorlijke manier door te komen.

II. Vragen van de leden

1. Vragen van Loes Vandromme

Loes Vandromme dankt de sprekers voor de uiteenzetting. Tijdens de crisis was er heel veel creativiteit bij de schoolteams. Extreme situaties houden het onderwijs en het politieke niveau een spiegel voor. Vaak wordt alles wat minder goed loopt, afgeschoven op de koepels en de pedagogische begeleidingsdiensten. Hoe hebben de onderwijsverstrekkers de aanwezigheid in het sociaal coronaoverleg ervaren? Hebben ze die opdracht ter harte genomen? Hoe werd er met de achterban afgestemd? Wat hebben ze eruit geleerd? Is er tevredenheid over de vertegenwoordiging? Hoe kan er in het verdere overleg meer aandacht zijn voor het buitengewoon onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en de internaten?

Er is gewezen op afstemming met andere sectoren. Zitten die actoren dan niet mee aan de tafel van het overleg? Zou het goed zijn om hen daar in de toekomst bij te betrekken?

De sprekers hadden het over de nood aan een crisiscommunicatieplan. Konden ze tijdens het sociaal crisioverleg geen input geven over hoe er gecommuniceerd moest worden? Zijn er oplossingen voor het feit dat de pers soms ruis veroorzaakte? Kan de pers meer als partner optreden in het ondersteunen van de communicatie?

Kan de onderfinanciering van schoolbesturen concreter gemaakt worden?

Hoe is er gekeken naar de spanning tussen enerzijds de Vlaamse coronaregels die in Brussel werden opgesteld en anderzijds de autonomie van de scholen? Het verschil tussen verplichtingen en adviezen moet concreter worden gemaakt. Er is tijdens de hoorzittingen al vaak gevraagd om vertrouwen te hebben in schooldirecties. Hoe ervaren de sprekers dat op macroniveau? Er is een groot verschil tussen scholen in de manier waarop ze omgaan met vertrouwen en het beleidsvoerend vermogen is daarin bepalend. Wat zijn de belangrijkste kenmerken van wendbare scholen? Waar kan een school het verschil maken?

Het is niet gemakkelijk om op lokaal niveau een langetermijnvisie uit te werken in crisistijden. Hoe kunnen zaken toch structureel verankerd worden? Korte vervangingen zijn dan wel aangepakt, maar het is voor scholen niet altijd duidelijk wat ze al dan niet mogen. Kunnen er bijvoorbeeld na maart 2021 nog opleidingen georganiseerd worden en leerkrachten vrijgesteld?

Deze crisis leert dat het niet gemakkelijk is om de meest kwetsbaren te bereiken. Ouderbetrokkenheid is daarin cruciaal. Kan de overheid de koepels nog meer ondersteunen om scholen te begeleiden op het vlak van ouderbetrokkenheid?

Vlaanderen kwam als eerste naar buiten met de effecten van de eerste lockdown op de schoolresultaten. Het is dan ook vreemd dat heel vaak de vraag wordt gesteld naar goede data over de schoolprestaties van leerlingen. Wat is de visie van de sprekers daarover? Hoe kunnen leerkrachten nog sterker worden gemaakt op het vlak van datageletterdheid?

Loes Vandromme maakt de bedenking dat er zeer omzichtig omgesprongen moet worden met remediëren buiten de gebruikelijke schoolse context. Hoe kijken de sprekers naar de zomer- en vooral bijscholen?

Hoe kunnen de schoolteams nog meer versterkt worden en ruimte krijgen om te professionaliseren? Hoe kunnen ze nog meer handvaten krijgen om te differentiëren en op maat van elke leerling onderwijs aan te bieden?

Hoe hebben de onderwijsverstrekkers de scholen en schoolbesturen versterkt in de aandacht voor het welbevinden van leerlingen? Wat is er nog nodig op beleidsniveau?

De inspectie krijgt tijdens de coronacrisis een speciale opdracht om scholen te contacteren. Hoe kijken de sprekers daarnaar?

Dirk Van Damme zei in de commissie dat het Vlaamse onderwijs door de vrijheid vele kansen biedt op differentiatie en innovatie (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 536/5). Wat is de visie van de sprekers hierop?

2. Vragen van Sihame El Kaouakibi

Sihame El Kaouakibi dankt de sprekers voor hun uiteenzetting. Het klopt dat de crisis gebruikt moet worden als hefboom voor de toekomst. De crisis heeft duidelijk gemaakt dat er in het onderwijs weeffouten zijn.

Er zijn enorm grote verschillen in het aantal kwetsbare leerlingen tussen scholen maar ook tussen netten. Hoe kan daar een antwoord op geboden worden? Hoe kan er een coherent beleid worden gevoerd?

Kan erop vertrouwd worden dat met de extra uitdagingen de doelstelling van gelijke onderwijskansen overeind blijft? Volstaan de huidige instrumenten voor gelijke onderwijskansen in deze crisissituatie, maar ook daarna? Volstaan ze überhaupt?

Er zijn noodkreten vanuit het tso, bso en het buitengewoon onderwijs, omdat ze draaiboeken krijgen die niet werkzaam zijn of omdat ze als laatste in de rij komen. Directeurs eisen meer autonomie op. Hoe staan de sprekers daar tegenover? Uit bevestigingen met leidinggevend en directies blijkt frustratie. Wat is het antwoord van de onderwijsverstrekkers daarop? De beslissingen van de afgelopen maanden zijn in samenspraak met hen genomen. Wat zouden ze vandaag anders doen? Hoe loopt de vertegenwoordiging? Kan die verbeterd worden? Heeft de crisis hiaten blootgelegd in de organisaties, netten en koepels?

3. Vragen van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman dankt de sprekers voor de toelichting en uit haar appreciatie voor het vele harde werk in de voorbije periode.

Het maatschappelijke bewustzijn is gegroeid dat het onderwijs de laatste sector moet zijn die gesloten wordt. Argumenten zijn het mentaal welzijn en de leerachterstand, maar dat moet worden afgewogen tegen het epidemiologische aspect. Scholen moeten zoveel mogelijk opgehouden worden, maar soms is het noodzakelijk om ze te sluiten, vakanties te verlengen of naar deeltijds afstandsonderwijs te gaan. Er is enorm afgeweken van de draaiboeken die in de zomervakantie van 2020 waren opgesteld en dat heeft voor heel wat discussie gezorgd. Is er geen nood aan nieuwe draaiboeken waarbij op bepaalde zaken kan worden geanticipeerd, zoals het verlengen van de krokusvakantie?

Er wordt veel verwacht van sneltesten. Wat is de mening van de sprekers daarover? Hoe zal dit uitgerold worden? Wie zal die afnemen? Wie zal er getest worden? Is er een teststrategie?

Wat is er nodig vanuit het beleid om de leerachterstand zo snel mogelijk in te lopen? Dirk Van Damme zei dat instructietijd zeker niet alleenzalmakend is (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 536/5). Het is niet omdat de zomervakantie wordt ingekort dat de achterstand weggewerkt is.

Lieven Boeve heeft gepleit voor een grondige heroriëntering met Kerstmis 2020 omdat er te veel A-attesten zijn toegekend op het einde van het schooljaar 2019-2020 en daar is veel protest tegen. Elizabeth Meuleman vindt die publieke uitlatingen gevaarlijk en vreest voor te snelle heroriëntering. Er moet nog wat clementie zijn, want het is voor leerlingen opnieuw geen normaal trimester. De tijd was immers te kort om de achterstand in te halen. Waarom pleit hij voor dergelijke maatregel? Wat zal die maatregel doen om de leerachterstand aan te pakken?

Ze maakt zich zorgen om leerlingen die tot een risicogroep behoren en daardoor thuisblijven of leerlingen die thuisblijven omdat iemand in het gezin een onderliggende aandoening heeft. Zijn dat er veel? Blijven er nu meer leerlingen thuis dan voor corona? Worden ze met Bednet voldoende bereikt of gebeurt dat op andere manieren? Is er nood aan extra ondersteuning om hen te kunnen bereiken?

Afstandsonderwijs is waarschijnlijk een blijver. Wat is er nodig om ervoor te zorgen dat het onderwijs klaar is voor de evolutie naar afstandsonderwijs, zodat er op een positieve en bewust gekozen manier maatwerk en differentiatie worden geleverd? Wat kan het beleid op dat vlak doen?

De coronacrisis heeft blootgelegd dat er grote noden zijn op het vlak van digitale infrastructuur op school en bij leerlingen. Er zijn grote inspanningen gebeurd, maar alles is zeker nog niet in orde. Wat zijn de tekorten op het vlak van pc's voor leerlingen? Er wordt met spanning gewacht op het digitaliseringplan. Worden de koepels daarbij betrokken? Wat zijn de prioriteiten? Hoe moeten de middelen verdeeld en ingezet worden?

Verluchting is cruciaal in de strijd tegen het virus. Zijn alle scholen zich daarvan bewust? Is daar een plan voor? Hebben ze CO₂-meters? Zijn er op dat vlak nog noden waaraan het beleid kan tegemoetkomen?

4. Vragen van Hannelore Goeman

Hannelore Goeman dankt de sprekers voor hun uiteenzetting. Hoe hebben de sprekers het overleg ervaren? Zien ze nog verbeterpunten voor de toekomst?

Het aanpassen van de draaiboeken heeft tot veel onduidelijkheid en frustratie geleid. Zijn de huidige draaiboeken coronaproof voor de toekomst? Hoe organiseren de koepels of netten de interne communicatie? Zijn er extra kanalen naast School-direct?

Hannelore Goeman deelt de bezorgdheden over de financiering van het dko en de centra voor volwassenenonderwijs. Ze vindt het interessant dat de sprekers een evaluatie vragen van de financiering vanuit de overheid. Welke signalen krijgen zij vanop het terrein?

Er is nood aan een meer sluitende regelgeving met betrekking tot afstandsonderwijs. Waar denken de sprekers aan? Gaat dat over een kwaliteitskader, evaluatiemethodes of begeleiding? Er moet nagedacht worden over de plaats van afstandsonderwijs in het onderwijsveld, maar alle leerlingen moeten er dan wel

toegang toe hebben. Wat is de stand van zaken in de netten? Zijn er nog steeds grote hiaten? Wat was de rol van de koepels in de laptopsaga? Hebben ze een rol gespeeld in de verdeling en toewijzing? Er wordt gebruikgemaakt van de raamcontracten van de koepels, waarbij de gemiddelde prijs aangerekend wordt op de digitaliseringsbudgetten voor de scholen. Hoe zit dat precies in elkaar? Wat was de rol van de koepels daarin?

Zijn de sprekers het ermee eens dat er in de draaiboeken vooral rekening werd gehouden met het reguliere onderwijs?

De minister is van plan om de zomerscholen structureel te verankeren, maar heeft het ook over weekend-, herfst- en winterscholen. Wat bedoelen de sprekers met de vrees voor commercialisering? Pleiten ze ervoor om de middelen rechtstreeks in de scholen te investeren om op de klasvloer te remediëren?

Hebben de koepels een rol gespeeld op het vlak van welbevinden van de leerlingen? Is er specifieke ondersteuning gekomen vanuit bijvoorbeeld de pedagogische begeleidingsdiensten voor scholen met richtlijnen over dat welbevinden? Is er iets gebeurd vanuit de koepels en netten om het welbevinden van leerkrachten onder de aandacht te brengen?

Wat is voor de sprekers de meest waardevolle les uit de coronacrisis?

5. Vragen van Jos D'Haese

Jos D'Haese dankt de sprekers voor de uitgebreide toelichting en voor de enorme inzet van de voorbije maanden. Wat zijn de bruikbare aanbevelingen van de werkgroep 'verluchting en ventilatie'? Wat is er meer mogelijk dan het raam openzetten? Kunnen er op korte termijn investeringen gebeuren om de ventilatie te verbeteren? Zijn er extra middelen om de meerkosten te betalen en zullen die volstaan?

Wat is de mening van de sprekers over de zomer-, herfst- en winterscholen? Het wegwerken van de leerkloof moet toch in de klas gebeuren. Leerkrachten worden in de zomerscholen ingeschakeld als vrijwilligers en aan vrijwilligerstarief. Wat is de mening van de sprekers daarover?

Er moet meer geïnvesteerd worden in de pedagogische begeleidingsdiensten maar momenteel gebeurt het omgekeerde. Kunnen de pedagogische begeleidingsdiensten hun kerntaken blijven uitvoeren als er verder op de middelen wordt beknipt?

In het schooljaar 2019-2020 werd er gratis digitaal lesmateriaal aangeboden door heel wat platformen en uitgeverijen. Sinds 1 september 2020 is dat aanbod niet meer gratis. Hoe past dat in de budgetten?

Jos D'Haese deelt de bezorgdheid dat er na Kerstmis 2020 heel wat leerlingen als gevolg van de coronacrisis in richtingen zullen terechtkomen waar ze niet thuishoren. Moet er niet meer geïnvesteerd worden in het remediëren van leerlingen dan in het selecteren na de examens?

De CLB's hebben de opdracht om te zorgen voor het psychosociaal welzijn van leerlingen, maar hebben momenteel veel werk met de contactopsporing en het nagaan van quarantaines. Had dit op een andere manier georganiseerd moeten worden?

6. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls is het eens met de dankwoorden van Raymonda Verdyck. Er moest soms snel worden geschakeld. Op welke manier hielden de koepels de vinger aan de pols bij scholen en schoolbesturen? Het Vlaamse onderwijslandschap is immers heel divers en scholen hadden soms het gevoel dat ze niet echt betrokken werden of dat hun problemen niet echt gekend waren.

Op welke manier is er samengewerkt met lokale besturen? Werd er structureel overlegd of verschilde het van gemeente tot gemeente? Er kwam soms verwarrende informatie van de beleidsdomeinen Welzijn en Onderwijs met betrekking tot voor- en naschoolse opvang, internaten en MFC's. Hoe is dat opgelost?

Een aantal scholen van het buitengewoon onderwijs is dichtgegaan tijdens de eerste golf en ook afstandsonderwijs was daar niet mogelijk. Hoeveel scholen zijn er gestopt met school te zijn en hebben de deur dichtgedaan? Op welke manier kunnen de koepels en netten hen motiveren om toch open te blijven?

Met betrekking tot de teststrategie zorgt het onderscheid tussen een hoogrisico- en laagrisicocontact soms voor verwarring. Coronacommissaris Pedro Facon heeft recent een flowchart bekendgemaakt. Brengt dat rust? Zouden de sneltests nog meer rust brengen bij de leerkrachten?

Momenteel wordt er maximaal halftijds les op school gegeven, maar afstandsonderwijs voor praktijkvakken in het tso en bso is niet evident. Lukt het om die vakken in de halftijdse periode op school te geven?

Schooldirect heeft altijd duidelijk gecommuniceerd, maar schooldirecties geven wel aan dat ze alles moesten lezen omdat niet duidelijk was wat er gewijzigd was. Uit navraag bij het departement blijkt echter dat dat wel aangeduid staat. Koen Daniëls begrijpt dan ook niet goed wat directies daarmee bedoelen. Kunnen de sprekers dat duiden?

De sprekers hebben het gehad over beleidsvoerend vermogen. Koen Daniëls heeft kleine scholen gezien met weinig personeelsleden die wel als team door de crisis zijn gegaan, terwijl er in grote scholen met veel omkadering soms vooral gekeken werd naar de mensen die ondersteuning moesten bieden en het niet als team is aangepakt. Volgens hem mag er niet gezegd worden dat grotere gehelen het beter doen.

Begrijpt hij het goed dat ervoor gezorgd moet worden dat leerlingen de leerachterstand niet meeslepen en zichzelf vastrijden? Zal er op die manier georiënteerd worden? Betekent het dat er ook inhoudelijke keuzes worden gemaakt van wat er wel en niet meer zal worden gegeven?

7. Vragen van Jan Laeremans

Jan Laeremans dankt de sprekers voor het goede overzicht en de aanbevelingen, en om het onderwijs de voorbije maanden mee overeind te houden.

Zijn de schoolgebouwen die de laatste vijf jaar zijn gebouwd beter geschikt voor deze crisissituatie op het vlak van verluchting en grootte van klaslokalen?

Er is bezorgdheid in verband met de regelgeving voor afstandsonderwijs. Kan dat verduidelijkt worden? Gaat dat enkel over de attesten die uitgereikt zijn in juni 2020 en die in juni 2021 zullen worden uitgereikt? Of gaat het verder en kunnen daar concrete voorbeelden van gegeven worden?

Op bepaalde ogenblikken was het voor directies moeilijk omdat er nieuwe maatregelen werden afgekondigd. Hebben de koepels en netten dan een batterij aan mensen die antwoorden op de bezorgdheden van directies? Viel het aantal vragen mee? Is daar extra personeel voor ingezet? Of mailen directies rechtstreeks naar het kabinet?

Hebben de sprekers de indruk dat het momenteel beter gaat met het psychisch welbevinden van leerlingen en leerkrachten, of net niet? Zijn er maatregelen genomen om voor leerlingen die stages moeten lopen een oplossing te vinden?

Op het einde van het trimester zullen er adviezen worden gegeven door de klasraden om eventueel van richting te veranderen. Wat zijn de verwachtingen daaromtrent? Zullen er vooral op het einde van het schooljaar 2020-2021 grote veranderingen komen of zullen nu al een hoop leerlingen die het advies krijgen om van richting te veranderen, dat ook doen?

8. Vragen van Jo Brouns

Jo Brouns wil de sprekers danken voor hun inzet in de voorbije maanden. Ervaren de sprekers dat een zekere schaalgrootte voordelen biedt bij een specifieke uitdaging zoals een pandemie?

Hoe zien de sprekers het statuut van de IT-teams en -coördinatoren? Moet dat via de BPT-uren? Of moet er een apart statuut zijn voor die groep? Welke input hebben de koepels en netten gegeven bij de opmaak van het masterplan digitalisering? Hoe moet de 375 miljoen euro worden ingezet en verdeeld?

Welke aanbevelingen hebben de sprekers inzake het gebruik van onderwijsdata in het schoolbeleid?

Uit onderzoek blijkt dat in zes op zeven scholen de leerkracht de ventilatiemanager is. Is dat optimaal? Uit data van luchtkwaliteit blijkt ook dat slechts 31 procent van de scholen precorona de aanbevolen CO₂-waarden haalde. Hebben de sprekers aanbevelingen om de ventilatie op korte termijn te verbeteren? Hebben de sprekers al zicht op de aanbevelingen van de werkgroep?

Volstonden de extra middelen om de pandemie het hoofd te bieden?

Er worden extra middelen gevraagd voor de ondersteuning van schoolbesturen. Is het een optie om met de bestaande middelen, in afwachting van extra middelen, schoolbesturen meer vrijheid te geven om met middelen te doen wat ze menen te moeten doen om hun schoolbesturen te versterken?

Als er gepleit wordt voor wendbare regelgeving, is dat enkel in tijden van pandemie? Of loopt men voortdurend tegen regelgeving op om scholen beter en efficiënter te kunnen organiseren?

Er is nood aan een decretaal kader met betrekking tot afstandsonderwijs, maar een grondige wetenschappelijke evaluatie is eveneens nodig. Wat is de mening van de sprekers?

Wat zijn de echo's met betrekking tot de samenwerking met lokale besturen?

Wat is het meest ideale scenario met betrekking tot contactopsporing?

Kan het efficiënt inzetten van de expertise van de preventieadviseur op een grotere schaal worden georganiseerd in plaats van op het niveau van elke school

individueel? Kan dit in de schoot van een eerstelijnszone worden georganiseerd in samenwerking met het lokale bestuur?

Welke aanbeveling is de belangrijkste om op te nemen in het voorstel van resolutie van de coronacommissie?

9. Vragen van Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers vraagt of de compensatie van de overheid volstaat om de extra gemaakte kosten te dekken.

Hoe kijken de sprekers naar de rol van de ICT-coördinatoren? Zijn ze voorstander van een echt ambt in het secundair onderwijs, zoals dat in het lager onderwijs al bestaat?

III. Antwoord van Lieven Boeve

Lieven Boeve antwoordt met betrekking tot de relatie met de achterban dat zijn organisatie werkt met verkozen directeurs/bestuurders die in adviesorganen (directiecommissies en adviesraden) zitten. Sinds corona wordt er enkel digitaal vergaderd en dat heeft ervoor gezorgd dat er relatief kort op de bal kon worden gespeeld. Er is heel vaak rekening gehouden met bezorgdheden van directeurs of besturen, maar tijdens het overleg kon er niet altijd aan worden tegemoetgekomen. Het epidemiologische perspectief heeft steeds sterk gewogen op de discussies waardoor er beperkingen werden ingebouwd. Uiteraard was het pedagogische perspectief voor de onderwijsverstrekkers belangrijk, maar ook het onderwijsorganisatorische aspect.

In het begin van het overleg leefde in hoofde van sommige actoren het idee dat er voorgeschreven zou worden wat er in de scholen kon en dat daartoe een strikt kader moest worden uitgewerkt. Verschillende partners, bijvoorbeeld de vakbonden, drongen daar ook op aan. De onderwijsverstrekkers hebben meermaals gewezen op de complexiteit van het werkveld en gepleit voor het opmaken van kaderafspraken, verplichtingen en adviezen, en gevraagd om zich weg te houden van het pedagogische aspect. Er is een groeiproces doorgemaakt tot het huidige systeem, waarbij er met kaderafspraken wordt gewerkt. Scholen gaan daar dan mee aan de slag om lokaal zaken te regelen.

Er kan daaruit een les voor het algemene beleid worden getrokken. Omdat er soms misbruik is en omdat op bepaalde punten de verantwoordelijkheid niet wordt opgenomen, wordt er regelgeving ontworpen om dat te voorkomen. Dat maakt vaak het goede gebruik van het beleidsvoerend vermogen onmogelijk. Het is niet omdat er misbruik is dat het goede gebruik onmogelijk moet worden gemaakt. Daarom pleit Lieven Boeve voor wendbare regelgeving. Dat betekent niet dat er geen 'checks and balances' moeten zijn en dat er niet moet worden ingegrepen waar het fout loopt.

Een crisiscommunicatieplan en crisisbesluitvormingsplan gaan vooral over wat er meegenomen wordt voor de lange termijn. De minister heeft op relatief korte termijn dat overleg georganiseerd, maar het zou niet van een minister mogen afhangen of dat gebeurt. Wat er nu gebeurt, moet in protocollen worden vastgelegd voor de toekomst omdat het een goede manier van werken is.

Het klopt dat ze niet voor iedereen goed hebben kunnen doen en dat vooral die stemmen zich hebben laten horen, maar dat hoort bij beleid voeren. Er is geprobeerd om voor zo veel mogelijk mensen goed te doen, maar dat lukt niet voor iedereen.

De eerste voorlopige resultaten van de IDP in juni 2020 leken iets minder nefast, maar men voelde wel al aan dat er onder de waterlijn toch wat meer problemen waren. In eerste instantie dacht men aan de uitgediepte kloof tussen de beter presterende leerlingen en de leerlingen die het wat moeilijker hebben, maar uiteindelijk heeft het toch geresulteerd in negatieve impact op het geheel. Vlaanderen was inderdaad op wereldschaal de eerste die dat heeft kunnen aantonen, maar dat lost het probleem niet op. De volgende IDP zal weer in het licht worden gesteld van het bijkomend opvolgen van de leerachterstand en er zullen opnieuw bijkomende analyses op gebeuren. De pedagogische begeleiding zal meer inzetten op een data-georiënteerd kwaliteitsbeleid.

Wat betreft de zomer-, herfst- en winterscholen is Katholiek Onderwijs Vlaanderen het ermee eens dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen de zomer die negen weken duurt en andere periodes. Er moet ingezet worden op goede remediëring tijdens het schooljaar, en dat gebeurt het best op school. Het is beter om in de scholen zelf te investeren.

Lieven Boeve heeft inderdaad, net als andere onderwijsverstrekkers, in de pers gezegd dat als gevolg van het feit dat er voorzichtig is georiënteerd op het einde van het schooljaar 2019-2020 en er nu voor het eerst opnieuw een volledige examenreeks zal worden doorgemaakt met resultaten, er wel eens klassenraden zouden kunnen zijn die bijkomend oriënteren. Hij heeft dat vermoeden omdat hij de cijfers heeft gezien over het aantal B- en C-attesten dat uitgeschreven is in juni 2020, terwijl de leerlingenpopulatie niet is veranderd. Doordat er op dat moment te weinig informatie was, zijn sommigen misschien niet goed georiënteerd. Hij wil niet zeggen dat klassenraden mild zijn geweest maar wel voorzichtig. Hij pleit ook niet voor mildheid. Als er manifest tekorten worden aangetoond en het vermoeden bestaat dat de leerling daar niet overheen geraakt, dan moet men niet mild zijn. Men moet wel voorzichtig zijn omdat men misschien niet alle informatie heeft over de leerling, over wie men het gesprek moet aangaan. Men moet ook voorzichtig zijn door de coronasituatie. De leerachterstand kan niet op de individuele leerling verhaald worden, maar hij is ervan overtuigd dat scholen en leerkrachten dat ook niet doen. Er zal rekening worden gehouden met de leerachterstand als gevolg van corona. Er worden nu geen attesten uitgeschreven, maar enkel adviezen gegeven. Veranderen van richting of school is een noodmaatregel. Er moet eerst gekeken worden of er op schoolniveau geremedieerd kan worden.

Een school heeft inderdaad een rol te spelen op het vlak van welbevinden van de leerling, maar die is wel beperkt. Het is een maatschappelijk probleem hoe kinderen en jongeren zich voelen in deze coronacrisis. Het zou overbevraging zijn van de school om dat volledig op te lossen. In dat verband is de belangrijkste dienst die ze leerlingen kunnen leveren, het openhouden van de scholen, en dat onder zo goed mogelijke voorwaarden. De coronamaatregelen maken dat niet altijd gemakkelijk. Het dragen van een mondmasker bijvoorbeeld bevordert de communicatie niet.

Wat de finetuning met de sectoren betreft, zoals met De Lijn, nam de minister het op zich om dit met de bevoegde ministers en de betrokken sectoren te bespreken. De Lijn werd echter ook geconfronteerd met een aantal beperkingen, maar het onderwijs was blij met de extra bussen vanuit de privésector.

Lieven Boeve kan het statement van Dirk Van Damme enkel onderschrijven (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 536/5). OESO-onderzoek toont ook aan dat onderwijssystemen waar er vrijheid van onderwijs is door de band genomen meer kwaliteit opleveren en meer aanleiding geven tot innovatie. Dat betekent niet dat men hier op zijn lauweren kan rusten. Deze crisis toont aan dat men aan de slag moet blijven, zoals met afstandsonderwijs.

Hij vindt het te vroeg om te antwoorden op de vraag of de instrumenten voor gelijke onderwijskansen volstaan, maar het moet wel in het achterhoofd gehouden worden.

Het maken van draaiboeken was een goed idee, maar het was ook goed om ze af en toe aan te passen op basis van voortschrijdend inzicht. Daardoor wordt het belang van draaiboeken ook deels gerelativeerd. Dit is een crisis waarbij er nauwelijks voorspellingen kunnen worden gemaakt. Er moet kort op de bal gespeeld kunnen worden, maar nu al beslissen om de krokusvakantie van 2021 te verlengen, is te vroeg. Er moet wel flexibiliteit zijn.

IV. Antwoord van Dirk Vanstappen, directeur Dienst Bestuur & Organisatie Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Dirk Vanstappen zegt dat de gemaakte kosten niet voldoende zijn gecompenseerd. De overheid heeft zware inspanningen geleverd, maar de scholen hebben veel extra kosten voor materialen voor hygiëne en veiligheid, extra personeel, investeringen in gebouwen, gederfde inkomsten en verdoken kosten op lopende werven. Na de crisis moet worden geëvalueerd wat de reële kosten waren, welke compensatie daartegenover stond, of die compensaties op de juiste plaats zijn terechtgekomen, en of bepaalde segmenten onderbedeeld zijn geweest.

Voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen is schaal geen doel op zich. Er wordt gestreefd naar een beter beleidsvoerend vermogen, maar er bestaat een positieve correlatie tussen schaal en de mogelijkheid om te reageren op crisissituaties. Een grotere entiteit is robuuster en beter bestand tegen schokken, ook financiële. De directeur wordt er ook meer ontlast, want die werd al zwaar benomen met het beantwoorden van vragen van ouders en personeel. Dat betekent hoegenaamd niet dat kleinere scholen hun best niet hebben gedaan. Soms hebben heel kleine besturen het heel goed gedaan, terwijl grotere besturen nog wel wat te leren hadden.

Met betrekking tot schoolinfrastructuur zijn de systeemfouten uitvergroot. Slechts 15 procent van de gebouwen heeft een mechanisch ventilatiesysteem, wat eigenlijk nodig is om op een correcte manier les te kunnen blijven geven. Recente gebouwen scoren beter omdat ze voldoen aan de reglementering van de overheid. Het klopt dat voor corona al een derde van de lokalen niet voldeed op het vlak van CO₂-normen. Corona is dan ook een hulpmiddel om de 'sense of urgency' duidelijk te maken. Dit vergt grote investeringen.

Structurele investeringen op langere termijn op het vlak van ventilatie kunnen niet in gebouwen die niet ingezet kunnen blijven worden voor onderwijs. Soms is slopen de beste oplossing, ook met het oog op asbestverwijdering en verbetering van de energie-efficiëntie. Het is een probleem dat de terugvorderingstermijn voor verbouwingen op 30 jaar is gebracht in plaats van de vroegere 20 jaar, waardoor er nog meer schrik is om te investeren in gebouwen. Als er nu in een bestaand gebouw een ventilatie-installatie wordt geïnstalleerd en er na een periode van 15 jaar wordt beslist om het gebouw te slopen, dan moet de helft van de subsidie worden terugbetaald. Scholen kunnen zich dat niet veroorloven.

Er lopen momenteel studies over hoe geventileerd en verlucht kan worden in klaslokalen, maar de eerste resultaten worden pas begin december 2020 verwacht, en daar kan uiteraard niet op gewacht worden. Scholen kunnen kiezen voor CO₂-meters, die een hulpmiddel zijn want CO₂ kan wijzen op een risico op aerosols. Goede verluchting zorgt voor minder CO₂ en verdrijft de coronawolk uit het lokaal. Als dergelijke meter aanwezig is, kunnen er verschillende scenario's getest worden waarbij bepaalde ramen of deuren worden opengezet. Zo'n meter hoeft niet in alle

lokalen en komt vaak bij een leerkracht terecht die daar iets meer feeling voor heeft. Scholen hebben schrik voor de winter, want er zullen problemen komen op het vlak van temperatuur en tocht maar ook op akoestisch vlak. Aan een drukke straat kunnen de ramen onmogelijk de hele tijd opengezet worden. De ramen openzetten met de verwarming op is geen economische manier van werken. Er wordt aangeraden om zich in lagen te kleden. Er wordt een beroep gedaan op de expertise van openluchtscholen om in een kouder klimaat toch nog op een comfortabele manier les te kunnen geven.

De draaiboeken hebben altijd goed gewerkt en het onderscheid tussen verplichtingen en adviezen is belangrijk. De verplichtingen waren scherp genoeg en hielpen om een en ander correct en veilig te laten verlopen. De adviezen gaven richting, vooral aan de lokale risicoanalyses. Het werd moeilijk als in sommige teksten de adviezen en verplichtingen met elkaar werden vermengd. De koepels hebben de scholen ondersteund om daarin de goede keuze te maken, want elke school moet voor zich een keuze kunnen blijven maken vanuit de eigen lokale context.

De vragen vanuit het werkveld kwamen op de onderhandelingstafel en leidden af en toe tot aanpassingen van de draaiboeken. Wie die vraag niet had gesteld, was dan soms boos omdat er weer aangepast moest worden. Scholen moeten maximaal ruimte krijgen om op basis van de lokale context, die zij het beste kunnen inschatten, de zaak te organiseren. De overheid moet ruime elementen aanreiken met minimale verplichtingen en maximale adviezen. Zowel de koepels als de overheid staan klaar om op punctuele vragen van scholen te antwoorden.

V. Antwoord van Raymonda Verdyck

Volgens *Raymonda Verdyck* is er in het net veel overleg gepleegd en zijn er veel bevestigingen gebeurd. De pedagogische begeleidingsdiensten hielden de vinger aan de pols van wat er nodig was op schoolniveau. Die zaken zijn meegenomen naar het brede overleg en het ondersteuningspakket is daarop afgestemd. Er is geprobeerd om zo snel mogelijk alle informatie te communiceren via GO!-alert en de FAQ's.

Op de vraag of er extra mensen zijn ingezet, antwoordt ze dat er bij het GO! sowieso een traditie is op het vlak van ondersteuning van scholen. In deze periode moest het net ook wendbaar zijn en hebben ze bijna continu aan crisisondersteuning gedaan. De focus van de ondersteuning binnen de diensten is gewijzigd, zodat er continu ingespeeld kon worden op vragen, noden en bekommernissen.

Wat betreft leren en gelijke onderwijskansen klopt het dat wat men eigenlijk al wist nu veel scherper naar boven is gekomen. Door het afstandsonderwijs en aanloopleven is meer dan ooit duidelijk geworden dat er zich voor jongeren in kansarmoede of in minder kansrijke situaties een groot knelpunt stelt. Er is geprobeerd om leerlingen zo maximaal mogelijk te bereiken door aan huis te gaan of ze op school uit te nodigen om hen daar de nodige ondersteuning te geven die thuis niet aanwezig was.

Er is continu voor gezorgd dat voor alle leerlingen onderwijs mogelijk bleef. Alle inspanningen zijn geleverd om ook de scholen buitengewoon onderwijs open te houden en Raymonda Verdyck heeft geen signalen gekregen dat ze hebben moeten sluiten. Ook de internaten van het buitengewoon onderwijs hebben alle inspanningen gedaan om in de periodes dat scholen dicht waren, die jonge kwetsbare mensen te blijven ondersteunen.

Het inrichten van onderwijs voor minder evidente vakken zorgt soms voor spanning als gevolg van de 50 procent onderwijs op school. Er wordt vanuit lokale context geprobeerd om in te zetten op datgene wat echt op schoolniveau moet gebeuren.

Zomerscholen kunnen voor een deel soelaas en ondersteuning bieden, maar de school moet de belangrijkste actor zijn en blijven om tijdens de onderwijstijd aan alle leerlingen alle kansen te bieden. Er moet ook rekening worden gehouden met de leerlingen zelf. Er kunnen in de weekends en vakantie schoolse activiteiten worden ontwikkeld, maar jonge mensen hebben ook het recht om zuurstof op te doen.

Indicatoren met betrekking tot de sociaal-economische situatie zijn belangrijk voor het invullen en geven van middelen. Momenteel wordt het debat gevoerd over het toekomstige leersteundecreet. De spreker denkt dat in fase 0 en 1 de SES-indicatoren een belangrijke component zijn voor de financieringssleutel. Er moet ook voldoende aandacht zijn voor de rol van de pedagogische begeleidingsdiensten en er is inderdaad bezorgdheid over de besparingen.

Op het vlak van gelijke kansen heeft de laptopactie soelaas kunnen bieden. De onderwijsverstrekker heeft geprobeerd om alle noden in kaart te brengen en die te lenigen ten aanzien van de doelgroepen, maar het was zeker niet voldoende. De vraag oversteeft het aanbod.

Het budget voor digitaal beleid ten aanzien van scholen moet zeer breed benaderd worden. Tot op dit ogenblik werden de koepels en het GO! nog niet betrokken bij de uitrol van het Vlaamse digitale beleid. Er moet een kader zijn om dit op schoolniveau te kunnen invullen, want het heeft impact op de inzet en competentie van mensen. Het moet breder gaan dan louter het infrastructurele aspect van laptops en ervoor zorgen dat mensen een aansluiting hebben. Dat moet bijvoorbeeld in de lerarenopleiding worden opgenomen. Er moet ook gezorgd worden voor professionalisering en voor mensen op schoolniveau die de nodige ondersteuning kunnen bieden. Er moet ook goed bekeken worden wat er vakdidactisch mogelijk is, want niet alles leent zich tot afstands- of digitaal leren. De pedagogische begeleiding is bezig met het ontwikkelen van een instrumentarium daartoe.

Het is erg belangrijk om maatgericht te werken. Het GO! heeft een belangrijke focus gelegd op het gepersonaliseerd samen leren om op die manier leerlingen maatgericht te benaderen, te ondersteunen en uit te dagen. Zo wordt ervoor gezorgd dat het schooltraject op een constructieve manier verloopt en dat alle kansen worden gegarandeerd.

Scholen met een sterk beleidsvoerend vermogen zijn op een positievere en constructievere manier door de coronacrisis geraakt. Dat hangt niet samen met schaalgrootte, want groter is niet altijd beter. Er wordt sterk ingezet op teamwerk door leerkrachten, waarbij er weggekomen moet worden van het individu. In scholen met een goed beleidsvoerend vermogen wordt sterk ingezet op de complementariteit van de verschillende professionals. Er wordt ook een belangrijke focus gelegd op gedeeld leiderschap, zodat iedereen zich aangesproken voelt en zich eigenaar weet. Tegelijkertijd wordt er met het team aan de slag gegaan om tot betrokkenheid van en communicatie met leerlingen en ouders te komen.

Welke aanbeveling is belangrijk? Alles wat geleerd is met betrekking tot afstands-onderwijs en digitaal leren moet geborgd worden en daarvoor moet een goed beleid worden uitgerold. De middelen op schoolniveau moeten nog worden versterkt. Commercialisering van onderwijsopdrachten moet vermeden worden. Er is belangrijke ondersteuning nodig van de pedagogische begeleidingsdiensten, die getoond hebben hoe belangrijk ze zijn om kwaliteitsvol onderwijs in zeer erge crisisperiodes te garanderen.

VI. Antwoord van Griet Mathieu, directeur Provinciaal Onderwijs Vlaanderen

Griet Mathieu zoomt in op de eigen rol als koepel en pedagogische begeleidingsdienst. Ze zijn erin geslaagd om voor de drie onderwijsniveaus de vinger aan de pols te houden omdat ze voor elk niveau een verantwoordelijke hadden aangeduid. Zeker voor het volwassenenonderwijs en het buitengewoon onderwijs was er welkelijks overleg.

Voor het voltijds onderwijs hebben ze van in het begin de kaart getrokken van het tso en bso, en gekeken of de praktijkvakken niet ondergesneeuwd raakten. Daar was wel degelijk aandacht voor. Bij de heropstart van de scholen is ook gevraagd om eerst te focussen op praktijkvakken. Bij de uitrol van 50 procent les op school is het goed dat er verschillende scenario's mogelijk zijn, die ervoor zorgen dat praktijkvakken aan bod kunnen komen. Op dat vlak vangt de koepel momenteel geen problemen op.

Er zijn heel veel zorgen in het volwassenenonderwijs. Uit de eerste cijfers blijkt dat er een daling is van het aantal inschrijvingen met 13 procent, met zelfs uitschieters tot 30 procent. Het relanceplan voor het volwassenenonderwijs is een goede zaak, maar er moet gekeken worden naar de financiering. Vermits de inschrijvingen van de schooljaren 2019-2020 en 2020-2021 tegenvallen, wordt gevraagd om die twee jaren uit de berekening van de financiën te houden. Het is belangrijk om duidelijkheid te krijgen op dit vlak.

De spreker is een believer van zomerscholen omdat ze veel betekend hebben voor kwetsbare leerlingen. Ze haalden kinderen uit hun soms erbarmelijke leefomstandigheden en moeten blijven bestaan. Er moet bij de structurele inbedding wel nagedacht worden over hoe leerkrachten betaald kunnen worden.

Het is goed dat de draaiboeken nu en dan werden aangepast, maar ze geeft een pluim aan het beleidsvoerend vermogen van directeurs. In augustus 2020 hadden zij al scenario's voor de codes geel, oranje of rood voorbereid. De provinciale scholen ervaren nu dan ook een redelijke rust omdat ze zich al zeer goed hadden gepositioneerd.

Met betrekking tot afstandsleren zal er geïnvesteerd moeten worden in materiaal, maar ook in competentie van mensen. Er moet voldoende ruimte zijn voor professionalisering van leerkrachten en voor een competente ICT-coördinator. Een ambt voor die persoon is dan ook zeer belangrijk.

Wat is een belangrijke aanbeveling? Het structureel inbedden van remediëring in de eerste graad werpt mooie vruchten af omdat er gedifferentieerd in niveaugroepen kan worden gewerkt. De hoop is om dit te kunnen doortrekken naar de tweede en derde graad.

VII. Antwoord van Patriek Delbaere, algemeen directeur Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten

Patriek Delbaere breekt een lans voor het dko omdat ze er een grote onderwijsverstrekker van zijn. Er mag een zekere fierheid zijn over de manier waarop onderwijs deze crisis heeft opgevangen. Er is vrij snel overleg opgericht met alle belangrijke onderwijsspelers rond de tafel die in gesprek kunnen gaan met virologen en experts. Dat heeft winst opgeleverd, ook al was de voorsprong die genomen werd soms een afremmend nadeel omdat zaken toch anders uitdraiden dan gepland.

Het is belangrijk om de veerkracht van het onderwijs te onderstrepen. Alles is in het werk gesteld om, buiten de korte periode van de verplichte lockdown, de scholen open te houden. Scholen hebben dikwijls moeten schakelen, hebben afstands-onderwijs moeten organiseren en in opvang moeten voorzien in de paasvakantie van 2020. Ook in de zomerscholen is het personeel nog aan de slag gebleven. De impact op het personeel mag niet onderschat worden.

Als er één zaak onthouden moet worden uit deze crisis, dan is het dat scholen te allen prijze moeten openblijven voor het welbevinden van de kinderen. Scholen zijn de beste omgeving om het leerrecht te garanderen, ook voor de kwetsbaren. De omstandigheden om thuis les te krijgen, zijn niet voor iedereen gelijk.

Gedurende de crisis is het vertrouwen gegroeid in het overleg tussen de partners. Er is op den duur meer ruimte gegeven aan de lokale scholen en er werden dingen minder centraal geregeld.

De crisis heeft de problemen waarmee het onderwijslandschap kampt, scherper gesteld, zoals op het vlak van gebouwen. Er is een onderfinanciering van 30 tot 40 jaar. Om een oude school elke 50 jaar te vervangen door een nieuwe is er 500 euro per jaar per leerling nodig, terwijl er maar 100 euro per jaar wordt gegeven. Dit verschil moet worden dichtgereden maar de middelen zijn er niet. Europa is bereid om een aantal miljarden op tafel te leggen en hopelijk vloeit daarvan ook een deel naar hier, maar Vlaanderen zit in een precaire situatie omdat er gewerkt wordt met subsidies en niet met eigen geld. Wanneer Europa geld geeft, gebeurt dit voornamelijk via goedkope leningen. Hij hoopt dat de formule zoals destijds voor het Kyotoplan, opnieuw bewerkstelligd kan worden want om voldoende nieuwe scholen te bouwen, is er veel geld nodig.

Scholen krijgen veel geld voor lesgeven, leerkrachten en lestijden. Voor de school-omgeving, het onderhoud en beleidsondersteunende functies zijn scholen niet verzekerd van structurele middelen. Scholen hebben ook niet de hefboomen om middelen te ontkleuren en anders in te zetten. Dat zou trouwens ook kwalijk zijn omdat kinderen op die manier hun leerkrachten worden ontnomen.

De spreker is het ermee eens dat het beleidsvoerend vermogen geen element is van schaalgrootte, maar van heel veel diverse zaken: een sterke directeur, aandacht voor kwaliteitszorg, en voldoende ondersteuning en omkadering. Dat ontbreekt in sommige onderwijsniveaus, zoals in het basisonderwijs en het dko. Van een middenkader is er geen sprake en zelfs grote basisscholen hebben maar één administratieve medewerker ter ondersteuning van de directeur. Als men dan geconfronteerd wordt met een dergelijke grote crisis, dan wordt het bijzonder moeilijk omdat de directeur handen te kort heeft, tenzij het team bereid is om een deel van het beleid op zich te nemen, maar dat is niet overal gegarandeerd.

Als gevolg van de crisis moest er plots overgeschakeld worden naar digitaal en afstandsonderwijs, terwijl scholen daar niet klaar voor waren. Het gaat dan niet alleen over pc's en een internetverbinding voor elke leerling, maar ook over leerkrachten die geprofessionaliseerd moeten worden om op een adequate wijze met dat digitaal leren en afstandsonderwijs om te gaan. Scholen moeten ondersteund worden door een ICT-medewerker.

Een school staat niet alleen, maar maakt deel uit van een samenleving. Een school is lokaal ingebed in een context. Het is belangrijk dat er goede verbindingen zijn met andere beleidsdomeinen en sectoren. De Lijn is nodig om kinderen naar school te brengen, zeker de zwaksten. Er waren misschien geen scholen dicht, maar soms was het onmogelijk om kinderen van het buitengewoon onderwijs naar school te brengen. Daar moet zeker aandacht voor zijn in de toekomst.

Het is absurd om verschillende draaiboeken te hebben voor de opvang en voor het onderwijs, want het gaat om dezelfde kinderen die soms in dezelfde school moeten worden opgevangen of les krijgen. Deze zaken moeten op elkaar worden afgestemd.

In het centraal overleg werd het dko niet altijd als een volwaardige onderwijsvorm beschouwd. Het dko heeft een broze systematiek omdat alle leeftijden er bij elkaar worden gebracht. Er waren nochtans strikte protocollen opgemaakt die ook met de culturele sector waren afgestemd. In bepaalde omstandigheden was men voor het kunstonderwijs strenger dan voor andere onderwijsvormen. Dat is niet uit te leggen aan de sector en moet in de toekomst vermeden worden. Het is een gevolg van te weinig kennis van het werkveld bij de experts. Ook de administratie is voornamelijk gefocust op dagonderwijs en kent het kunstonderwijs misschien onvoldoende. Het sociaal overleg moet dan ook gevoed worden door werkgroepen die de sector goed kennen.

VIII. Uiteenzetting door Karolien Bouchet, directeur Onderwijs, Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen, Timothy Van Raemdonck, GO! Ouders, en Hannelore Lambrighs, coördinator Koepel van Ouderverenigingen van het Officieel Gesubsidieerd Onderwijs

1. Voorstelling

Karolien Bouchet zegt dat ouderbetrokkenheid en -participatie centraal staan in de werking van de ouderkoepelverenigingen. Ze ondersteunen en begeleiden ouders in ouderwerkingen, ouderraden en schoolraden. Ze informeren ouders en geven vorming. Daarnaast vertegenwoordigen ze ook ouders in verschillende advies- en overlegorganen. Ook zij hebben acht maanden geleden grondig moeten schakelen in hun werking. De meeste initiatieven die ze zal toelichten, gebeurden netgebonden maar soms ook netoverschrijdend of in onderling overleg.

2. Coronacrisis: initiatieven ouderkoepelverenigingen

De stem van ouders is heel belangrijk. De ouderkoepels hebben bevestigingen en belondes georganiseerd om die stemmen te horen, op eigen initiatief en een aantal keren ook op vraag van het kabinet. In juni 2020 was er een bevestiging over de heropstart in september 2020 en midden september 2020 was er een bevestiging over hoe die opstart was verlopen. Dat leverde op een paar dagen tijd telkens duizenden reacties op, wat duidelijk maakt dat ouders zich willen laten horen. Ook via andere kanalen, zoals de Vlor en de onderwijskoepels, werd de stem van ouders gehoord.

Informeren en sensibiliseren van ouders en ouderwerkingen is een belangrijke taak van ouderkoepels. De informatie van de overheid werd via hun eigen kanalen verspreid. Soms was het nodig om de maatregelen te vertalen naar de ouders of uit de info te filteren wat voor hen belangrijk was. Er is veel geïnvesteerd in het beantwoorden van vragen van ouders en ouderwerkingen. Die vragen waren uiteenlopend, zoals over examens of evaluatie, opvang, het coronaveilig organiseren van ontmoetingsactiviteiten, de risicoanalyse van de school enzovoort.

De ouderkoepels werden ook gecontacteerd door bezorgde ouders, zoals in het voorjaar van 2020 bij de heropening van de scholen en over de veiligheidsmaatregelen. Ouders maakten zich ook zorgen over het welbevinden van hun kind. Toen er tijdens de eerste lockdown nieuwe leerstof aangebracht werd, kwamen ouders in een rol terecht die ze niet gewoon waren en moesten ze hun kind begeleiden bij het leren. Er waren ook bezorgdheden over de moeilijke combinatie van thuiswerk

en afstandsleren. In sommige gezinnen was de sluiting van de kleuterscholen ingrijpend. Dat bij het nieuwe schooljaar 2020-2021 instappertjes aan de schoolpoort moesten worden afgezet, was eveneens een bezorgdheid, alsook het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs. Al deze bezorgdheden zijn door de koepel geïnventariseerd en erkend.

Daarnaast heeft elke ouderkoepel nieuwe materialen ontwikkeld voor de eigen achterban. Zo zijn er tips en methodieken uitgewerkt voor onlineoverleg. Er werden infographics gemaakt om informatie visueel en gestructureerd voor te stellen. Goede praktijkvoorbeelden werden verzameld en gedeeld.

De ouder bestaat niet en ook de meningen waren vaak heel verdeeld, tot zelfs zeer extreme uitersten, zoals over het al dan niet openen van de scholen en de mondmaskerplicht in het secundair onderwijs. Hierbij spelen verschillende factoren een rol, zoals de werksituatie van ouders, de gezinssituatie, de financiële situatie, het aanwezig zijn van een risicopatiënt in het gezin of omgeving, het opleidingsniveau van ouders, een andere thuistaal of migratie-achtergrond, de lokale aanpak van de school, de huisvesting en soms ook kindkenmerken.

De organisatie van de bevestigingen moest heel snel gebeuren, waardoor bepaalde groepen niet of heel moeilijk zijn bereikt. De representativiteit is een knelpunt. De bevestigingen waren ook niet wetenschappelijk, maar zijn wel een indicatie van de stem van ouders. Normaal gezien worden er focusgroepen georganiseerd, maar dat was in de voorbije periode moeilijk wegens verplaatsingen en veiligheid. Er was wel contact met armoedeverenigingen, zoals het Netwerk tegen Armoede en het Minderhedenforum.

3. Bevindingen uit bevestigingen van en gesprekken met ouders

3.1. Ouderbetrokkenheid en -participatie

Volgens *Timothy Van Raemdonck* geven ouders aan dat leerkrachten veel inspanningen hebben geleverd om bereikbaar te zijn. Het wegvallen van schoolpoortcontacten en oudercontacten op afstand maakten het moeilijker om ouders te betrekken, zeker de meest kwetsbaren. Ook niet iedereen is digitaal geletterd. In de bevestiging werd het belang van thuisbetrokkenheid onderstreept. Ouderraden en -werkingen zochten creatieve oplossingen om te werken aan ouderbetrokkenheid en -participatie. In eerste instantie gebeurde dat maximaal digitaal en in tweede instantie werd geprobeerd om geplande activiteiten te vervangen door andere of door er een digitale versie van te maken. De ouderkoepels hebben geprobeerd om die omslag zoveel mogelijk te ondersteunen. Vooral in het basisonderwijs maakten ouders zich zorgen over verminderde ouderbetrokkenheid.

3.2. Communicatie tussen ouders en scholen

Snel wisselende maatregelen en communicatie zaaiden vooral bij de start van de coronacrisis ook bij ouders voor verwarring. Er was gebrek aan eenduidigheid en verschillende communicatiestromen liepen door elkaar, omdat iedereen zich nog moest organiseren. Ouders waren over het algemeen wel tevreden over de communicatie van de school. Anderstalige en laaggeletterde ouders werden niet altijd of niet snel genoeg bereikt.

3.3. Afstandsleren

Afstandsleren vergde heel wat van de draagkracht van gezinnen, zeker in het begin. De combinatie met (thuis)werk was niet gemakkelijk. Soms was de huisvesting niet afdoende om het leren optimaal te ondersteunen, zoals in grote gezinnen of in huizen die niet voldoende geluidsdicht zijn. Er waren ook problemen om in

voldoende ICT-materiaal te voorzien thuis. Het ging daarbij niet alleen om kwetsbare gezinnen, maar ook over gewone gezinnen die niet genoeg laptops hadden voor alle gezinsleden. Ouders toonden veel bereidwilligheid om hun kind te ondersteunen en te begeleiden, maar het was niet altijd evident. Niet elke ouder voelt zich goed in de rol van coach. Digitale geletterdheid is voor sommige ouders een issue en er waren extra niet-evidente kosten. Voor sommige ouders was het niet mogelijk om thuis te werken, wat dan weer voor opvangproblemen zorgde. Kwetsbare gezinnen kwamen extra in de problemen.

3.4. Start schooljaar 2020-2021

Bij de start van het schooljaar 2020-2021 was een groot deel van de ouders voorstander van contactonderwijs of van een combinatie van contact- en afstandsonderwijs. Het merendeel van de ouders vindt dat de coronamaatregelen goed worden opgevolgd door scholen en ze waarderen die inspanningen. Ouders menen ook dat hun kind zich veilig voelt op school.

3.5. Bezorgdheden

Een op vier ouders meent dat zijn/haar kind in het schooljaar 2019-2020 leerachterstand heeft opgelopen. Er is ook heel wat bezorgdheid over de invloed van de maatregelen op het sociaal welbevinden van de kinderen, zowel op school als daarbuiten. Veel ouders zijn bezorgd over de mondkmaskerplicht in het secundair onderwijs. De verschillende aanpak van scholen is verwarrend, zeker als kinderen uit één gezin naar verschillende scholen gaan. De spreker vestigt de aandacht op kwetsbare leerlingen in de heel ruime zin van het woord, zoals kinderen in het buitengewoon onderwijs, leerlingen in een OKAN- of IAC-traject, of leerlingen die voor de coronacrisis al een risico liepen op vroegtijdige schooluitval.

4. Blik op de toekomst: aanbevelingen

4.1. Stem beslissingen af tussen verschillende beleidsdomeinen

Hannelore Lambrighs zal twee aanbevelingen toelichten. Een eerste aanbeveling is om beslissingen af te stemmen tussen de verschillende beleidsdomeinen, want maatregelen in het onderwijs hebben impact op andere beleidsdomeinen. Er moet tijdig gecommuniceerd worden, maar pas na afstemming met andere beleidsdomeinen. Dit kan veel verwarring, stress en onzekerheid voorkomen.

4.2. Zet in op ouderbetrokkenheid

Scholen die al voor de crisis een grote ouderbetrokkenheid hadden, schakelden sneller en bereikten ouders en leerlingen beter. Ouderbetrokkenheid heeft ook andere voordelen die al wetenschappelijk zijn aangetoond. De koepels hebben er ook op ingezet om de inzichten daaromtrent te verspreiden en om leerkrachten handvaten aan te reiken. Op dat vlak is er ook samengewerkt met de onderwijskoepels.

Het is ook belangrijk om scholen te versterken om samenwerkingsverbanden aan te gaan met lokale initiatieven. Dergelijke initiatieven hebben vaak al contact met moeilijk bereikbare ouders en kunnen een brug slaan tussen scholen en ouders. Sommige scholen doen dat al en halen mooie resultaten, maar het is nog niet overal doorgedrongen.

Tot slot vraagt de spreker om voor volwaardige alternatieven te zorgen om in gesprek te gaan met ouders als fysiek contact niet mogelijk is. Het gaat daarbij niet enkel over het klassieke oudercontact naar aanleiding van een rapport. Gesprekken met ouders over hun kinderen zorgen voor vertrouwen. De communicatie moet wederzijds zijn, zodat er echt naar elkaar wordt geluisterd. De overheid kan een

rol spelen in het faciliteren van deze contacten door bijvoorbeeld te voorzien in betaalbaar internet of een laptop als die niet voorhanden zijn. Er moet zeker ook ingezet worden op digitale geletterdheid van ouders. Het is immers helemaal niet evident voor veel ouders om met de computer overweg te kunnen. Het gaat dan niet enkel over kwetsbare ouders, maar ook over hoogopgeleide ouders die voor hun werk niet met computers werken. Er kan ook ingezet worden op telefoontolken. Maatwerk is dus belangrijk.

IX. Vragen van de leden

1. Vragen van Sihame El Kaouakibi

Sihame El Kaouakibi dankt de sprekers voor de uiteenzetting. Ouderbetrokkenheid is erg belangrijk, ook al mogen gelijke onderwijskansen niet afhankelijk zijn van de thuissituatie. Welke 'good practices' zijn er op het vlak van verhogen van ouderbetrokkenheid? Wie moet de initiator zijn? Moet dat op Vlaams niveau of eerder lokaal?

Heeft de crisis ouders en scholen dichter bij elkaar gebracht of is de band net moeilijker geworden?

Werden ouderorganisaties ingezet om mee oplossingen te vinden? Zo ja, wat waren die oplossingen? Werd iedereen in het ecosysteem van de scholen betrokken en geactiveerd? Welke actoren kunnen nog meer betrokken worden die nu soms worden vergeten?

Ouderorganisaties en ouderkoepels werken projecten uit voor kwetsbare jongeren, zoals buddyprojecten voor anderstalige ouders. Hoe heeft zich dat concreet vertaald tijdens de crisis? Heel wat jongeren zijn onder de radar verdwenen. Zijn ouderverenigingen en -koepels een aanspreekpunt geweest? Welke rol hebben ze kunnen opnemen?

Wat zijn de lessen die uit deze crisis getrokken kunnen worden? Welke rol zien de koepels voor zichzelf? Voor welke problemen of uitdagingen kunnen ze meer worden ingezet?

2. Vragen van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman dankt de sprekers voor de duidelijke toelichting. Zijn er 'best practices' op het vlak van toegenomen solidariteit?

Door het afstandsonderwijs staan leerkrachten soms dichter bij hun leerlingen omdat ze kunnen binnenkijken in de leefwereld van de leerlingen en daardoor de thuissituatie beter kunnen inschatten. Ze komen ook vaker aan de deur omdat ze bundeltjes en dergelijke rondbrengen. Wordt daar iets mee gedaan? Kan dit verzilverd worden?

Er wordt aangegeven dat er een grotere feedbackcultuur is ontstaan die positieve gevolgen heeft. Hebben de sprekers daar ook signalen over opgevangen? Kan daar iets mee worden gedaan?

Voor kinderen met leerproblemen is thuisonderwijs extra moeilijk en is er extra ondersteuning nodig. Hebben de sprekers weet van initiatieven om dit op te vangen?

Wat vinden de sprekers van de zomerscholen en hoe evalueren ouders deze?

3. Vragen van Maxim Veys

Maxim Veys dankt eveneens de sprekers voor hun uiteenzetting. Was er tijdens de crisis een verschil te merken in ouderbetrokkenheid tussen methode- en niet-methodescholen?

Hoe is de verlengde herfstvakantie van 2020 bij ouders binnengekomen? De beslissing werd laat genomen. Was dat haalbaar? Hoe vroeg op voorhand moeten dergelijke beslissingen genomen worden?

Was er voldoende afstemming op het vlak van taken tussen leerkrachten? Verloopt dat momenteel beter?

Als afstandsonderwijs een meer structurele plaats in het onderwijs zou krijgen, kan dat dan zonder begeleiding van ouders?

Veel gemeenten hebben brugfiguren die actief zijn in scholen en aan de schoolpoorten. Was er een verschil te merken tussen scholen waar dit wel het geval is en waar niet? Werd er sneller contact gelegd met ouders en in het bijzonder met kwetsbare ouders? Werkt dit model goed?

4. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls dankt de sprekers voor hun presentatie en de inspanningen van de afgelopen periode.

Ouderraden, oudercomités en schoolraden konden niet meer fysiek vergaderen. Hebben de ouderkoepels hen kunnen begeleiden om ze digitaal te laten samenkomen of zijn ze volledig stilgevallen?

Er waren ouders die schrik hadden om hun kind naar school te sturen. Hebben de koepels hen proberen te overtuigen om dat toch te doen in het belang van dat kind? Is er een verschil tussen de situatie maart-april 2020 en de huidige situatie?

Sommige ouders en kinderen werden niet bereikt. Hebben de ouderkoepels daarin een rechtstreekse rol gespeeld?

Heeft iedereen de ruimte om op een ordentelijke manier aan afstandsonderwijs deel te nemen? Is dat een thema waarmee de ouderkoepels bezig zijn? Hoe kunnen ouders op dat vlak ondersteund worden?

5. Vragen van Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers dankt de sprekers voor hun uiteenzetting. Tijdens de lockdown was het mentaal welbevinden van leerlingen niet altijd goed. Is dat momenteel beter, zeker bij leerlingen van de tweede en derde graad van het secundair onderwijs die nog steeds afstandsonderwijs krijgen? Zijn de ouderverenigingen ook voorstander van het openhouden van de scholen?

In het buitengewoon onderwijs leefde het gevoel dat ze achteruit werden gesteld en dat er weinig informatie doorstroomde. Hebben de koepels vanuit die hoek bezorgdheden gehoord?

De SES-kenmerken zijn bepalend voor goed afstandsonderwijs. De onderwijskloof is vergroot. Is er correlatie tussen de SES-kenmerken en ouderbetrokkenheid?

Kunnen de sprekers, naast die lokale initiatieven, nog aanbevelingen doen om ouderbetrokkenheid te vergroten en moeilijk bereikbare ouders toch te bereiken?

Hebben de ouders schermmoeheid bij hun kinderen ervaren? Hebben scholen daar voldoende rekening mee gehouden?

Het klopt dat digitale geletterdheid bij veel ouders een probleem is. Volgens het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 501/1) moet er gecontextualiseerd gewerkt worden aan digitale competenties. Zien de ouderverenigingen daar een rol voor zichzelf weggelegd om laaggeletterde ouders te leren hoe ze aan de slag moeten met schoolsoftware?

6. Vragen van Jo Brouns

Jo Brouns wijst op de grote verschillen tussen scholen op het vlak afstandsonderwijs. Hebben de ouderkoepels dat ook zo ervaren? In welke mate was er voldoende steun voor de begeleiding van afstandsonderwijs?

De rol van CLB's is tijdens deze crisis gewijzigd naar contactopsporing. Wat zijn de ervaringen van de ouderkoepels op dat vlak?

Zijn de quarantaineregels voor alle ouders duidelijk? Hebben de ouders die voldoende consequent kunnen opvolgen? Was de teststrategie duidelijk?

Er zijn verschillende toepassingen voor online lesgeven, zoals Smartschool. Hoe is daarmee aan de slag gegaan?

Het leerlingenvervoer was en is een grote uitdaging. Wat zijn daar de ervaringen van de ouders?

Er wordt aangeraden om de examens niet op één moment te organiseren. Hebben de ouderverenigingen al signalen gekregen dat dat moeilijkheden met zich meebrengt?

De opvangbehoefte is tijdens deze pandemie een bijzonder grote uitdaging. Hoe hebben de ouders de opvangmogelijkheden ervaren? Hebben ze er gebruik van gemaakt? Hoe hebben ze het coronaouderschapsverlof ervaren? Kunnen de koepels op dat vlak nog aanbevelingen doen?

Wat zijn de ervaringen op het vlak van fysieke toegankelijkheid van scholen? Zijn de digitale alternatieven voldoende?

Hoe zit het met ouderbetrokkenheid op het vlak van evaluatie en heroriëntering? Hebben de ouderverenigingen weet van eventuele juridische kwesties die coronagerelateerd zijn tussen scholen en ouders?

Hebben ouderverenigingen het moeilijk om zich te blijven verenigen? Haken ouders af omdat ze het engagement niet langer zien zitten?

7. Vragen van Johan Danen

Volgens *Johan Danen* zijn digitale vaardigheden bij ouders wat naar het achterplan verdwenen omdat het vaak ging over digitale vaardigheden van leerkrachten en leerlingen. Hoe kan ervoor gezorgd worden dat er op dat vlak wordt bijgebeend?

Als ouders vragen hebben bij het schoolse gebeuren, moeten ze in eerste instantie bij de school zelf terecht kunnen. Wat is de tweede lijn voor ouders als ze geen antwoord krijgen van de school? Is dat het CLB? Als dat niet bestaat, moet zo'n aanspreekpunt gecreëerd worden?

8. Vragen van Loes Vandromme

Voor *Loes Vandromme* is ouderbetrokkenheid cruciaal om de onderwijskloof tussen leerlingen te dichten. Zijn er naast de brugfiguren nog voorbeelden van projecten waar er samengewerkt wordt met lokale besturen, OCMW's of de Huizen van het Kind?

X. Antwoord van de ouderkoepelverenigingen

Karolien Bouchet zegt dat ze dagelijks bezig zijn met het verzamelen van 'good practices'. Ouderwerkingen gaan samen met de school op zoek naar creatieve oplossingen. Het gaat niet enkel over het organiseren van opbrengstactiviteiten, maar ook over hoe ze elkaar kunnen blijven ontmoeten, of over hoe de band tussen de ouders onderling en de band met de school behouden kan blijven. Er zijn ouderwerkingen die fietsbrigades hebben georganiseerd om pakketjes aan huis te leveren. Er zijn ouderwerkingen die mee wasstraten hebben geïnstalleerd, zodat de kinderen in april en mei 2020 terug naar school konden. Tijdens de voorleesweek organiseren de drie ouderkoepels normaal 'De Grote Voorleesdag' voor ouders op school, maar in het schooljaar 2020-2021 is er een digitaal alternatief uitgewerkt. Er zijn ouderraden die mee nadenken over hoe scholen ondersteund kunnen worden, bijvoorbeeld bij de bespreking van het risicoanalyserapport.

Als koepelorganisatie is het de taak van de ouderkoepels om te informeren en te sensibiliseren. Het bereiken van ouders en de band tussen ouders en school is een lokale opdracht, maar op dat vlak worden heel wat inspanningen geleverd. Het verschilt van school tot school en van regio tot regio.

De groep van ouders van kinderen in het buitengewoon onderwijs is vaak onderbelicht, maar ze zitten vaak wel met heel wat extra bezorgdheden. Sommige kinderen zijn medisch kwetsbaar of kunnen moeilijk omgaan met de veiligheidsmaatregelen, zoals het dragen van een mondkapje of handhygiëne. Voor die kinderen zijn de beperkingen op het vlak van mimiek, fysiek contact en geborgenheid door een vertrouwd persoon, heel moeilijk. Er zijn ook leerlingen die na schooltijd worden opgevangen in een MFC.

Het is de bedoeling om ouderwerkingen zoveel mogelijk digitaal te organiseren. Op 1 april 2021 moeten de schoolraden opnieuw worden samengesteld. Dat belangrijke traject moet nu in gang worden gezet. De ouderkoepels geven daarvoor online vorming en proberen schoolraden, ouderraden en ouderwerkingen te informeren, te steunen en te begeleiden. Als ze praktische vragen hebben of iets op maat willen, kunnen de koepels dat digitaal ondersteunen.

De VCOV heeft geen enkele ouder proberen te overtuigen om zijn kind terug naar school te sturen. Sommige ouders waren zeer angstig en vonden het niet haalbaar om hun kind naar school te laten gaan. De koepel respecteert die mening, want vaak is er ook een reden voor, zoals een risicopatiënt in het gezin of de leerling die dat zelf is. Sinds september 2020 stuurt een grote meerderheid van de ouders hun kind wel naar school en leeft de indruk dat het kind daar veilig is. Scholen hebben heel veel inspanningen gedaan en ouders appreciëren dat. Als ouders angsten of twijfels hebben geuit, dan heeft de koepel daarnaar geluisterd en ze geïnformeerd. Ze proberen ouders ook te begeleiden in hun vragen omtrent afstandsonderwijs, maar kunnen niet voorzien in een-op-eenbegeleiding. Daarvoor kijken ze ook naar de lokale school en context.

Timothy Van Raemdonck zegt dat de ouderkoepelverenigingen op heel wat vragen over de ouders zelf, nog geen antwoord hebben. Ze hebben enkel zicht op zaken die ze hebben bevraagd. Het zou interessant zijn om te weten of ouderwerkingen

werden betrokken bij oplossingen, hoe het zit met de feedbackcultuur en dergelijke, maar daarover moet dan onderzoek worden gevoerd. Aan het begin van de coronacrisis waren er al heel wat bevestigingen over onder meer de houding van mensen ten aanzien van de maatregelen, over telewerk en er waren de bevestigingen van de ouderkoepelverenigingen. Het was ook niet de bedoeling om mensen te veel te bevestigen, maar het zou interessant zijn om die zaken in de toekomst te laten onderzoeken door onderzoeksinstituten.

De spreker heeft het gevoel dat de band tussen scholen en ouders zichtbaarder werd. Er was meer contact nodig en ouders waardeerden ook de inzet van scholen en schoolteams.

Tijdens de bevestiging is gepeild naar de zomerscholen, maar slechts een klein aantal van de bevestigde ouders had hun kinderen ernaar toegestuurd. GO! Ouders is absoluut niet tegen zomerscholen, maar er moeten geen herfst- of kerstscholen zijn, want ook jongeren die het moeilijker hebben, hebben recht op vakantie.

Er is geen aparte bevestiging geweest over betrokkenheid van ouders in methodescholen en niet-methodescholen. Hij denkt wel uit voorgaande ervaringen te mogen zeggen dat er niet altijd veel verschil is. Het hangt vooral af van de manier waarop scholen omgaan met ouderbetrokkenheid. In methodescholen bijvoorbeeld kunnen ouders heel erg betrokken zijn op de klasvloer, maar er is daarom niet altijd een ouderraad omdat de school vindt dat ouders al voldoende betrokken zijn via onder meer een-op-eencontacten. De betrokkenheid manifesteert zich er op een andere manier, maar hoeft niet altijd meer of minder te zijn.

De koepel heeft niet veel reacties gekregen op de verlengde herfstvakantie van 2020. De meeste reacties vernamen ze via de pers.

Afstandsonderwijs een plaats geven zonder hulp van thuis, is moeilijk. Er zijn heel wat groepen die ook op school extra ondersteuning nodig hebben, zoals leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte of die op het randje staan om uit te vallen. Bij afstandsonderwijs moet er rekening gehouden worden met de thuissituatie en moet de leerling ook thuis ondersteund worden.

Het is niet altijd evident om een stille ruimte te hebben bij afstandsonderwijs. GO! Ouders heeft aan de hand van onderzoek door Vlaamse universiteiten en hogescholen een tool ontwikkeld over hoe een ouder thuis een krachtige leeromgeving kan creëren met de middelen die voorhanden zijn.

Go! Ouders is een kleine organisatie die probeert zoveel mogelijk ondersteuning te bieden. Ze hebben zelf de omslag moeten maken van ondersteuning van ouderwerkingen en ouderraden naar ondersteuning van individuele ouders. Er is zoveel mogelijk ingezet op communicatie met ouders. De onlinedocumenten, tools en brochures die werden ontwikkeld, zijn veelvuldig gedownload door scholen. Dat ging bijvoorbeeld over info over de verschillende kleurcodes of een brochure over het betrekken van alle ouders op school. Er was geen rechtstreekse ondersteuning, maar wel onrechtstreeks.

Om een rol te kunnen spelen op het vlak van digitale geletterdheid bij ouders ontbreekt het aan mankracht. Scholen gebruiken inderdaad heel veel verschillende toepassingen. De centra voor basiseducatie hebben een apart aanbod voor scholen om basisgeletterdheid aan te brengen en zij zijn dan ook de ideale partner op dat vlak.

GO! Ouders is grote fan van brugfiguren omdat zowel de scholen, de ouders als de brugfiguren zelf tevreden zijn over de resultaten van hun werking. Heel wat lokale besturen zetten daar al op in, maar het zou niet slecht zijn om dat uit te breiden.

Brugfiguren zijn belangrijk omdat ze kennis hebben van het lokale netwerk waarop scholen een beroep kunnen doen.

Hannelore Lambrighs wijst erop dat ouderbetrokkenheid heel wat verschillende definities heeft. Elke ouder wil betrokken zijn bij de schoolloopbaan van zijn kind. Als ouderbetrokkenheid wordt gedefinieerd in hoeveel uren een ouder meehelpt op school, dan is dat een heel ander verhaal. Onderzoek heeft aangetoond dat vooral ouderbetrokkenheid thuis in de vorm van vragen hoe het op school is geweest en dergelijke, bijdraagt tot schoolsucces. Daar is heel wat wetenschappelijk onderzoek en expertise over, maar dat is nog niet wijdverspreid. Daar is zeker nog een taak voor de koepels weggelegd, ook op het vlak van bewustmaking van scholen over hoe ze daarop kunnen inzetten. Scholen denken soms dat dit de verantwoordelijkheid is van ouders, maar er zijn heel veel tools die een school kan aanbieden om het voor ouders gemakkelijker te maken om ouderbetrokkenheid te tonen aan hun kind.

Er is niet veel verschil tussen methodescholen of gewone scholen. Het gaat erom op welke manier er wordt omgegaan met het verwelkomen van ouders en hoe er drempelverlagend wordt gewerkt om te praten over het eigen kind. Dat ouders meehelpen op school is goed en nodig, en ook ouderraden en ouderwerkingen zijn nodig, maar dat betekent niet dat het schoolsucces van het kind daarmee stijgt.

Het is een uitdaging voor veel scholen om het partnerschap met ouders aan te gaan en af te stappen van de vroegere klassieke oudercontacten. Heel veel scholen zijn daar al in gegroeid en gaan het gesprek aan, zeker nu ze hebben kunnen inkijken in de thuissituatie.

De *voorzitter* dankt alle sprekers voor hun aanwezigheid en het beantwoorden van de vragen.

Björn RZOSKA,
voorzitter

Koen DANIELS
Loes VANDROMME
Hannelore GOEMAN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

BPT	bijzondere pedagogische taken
bso	beroepssecundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
COVID-19	'CO' staat voor de virusgroep corona waartoe de ziekte behoort; 'VI' verwijst naar virus; 'D' staat voor 'disease'; en 19 duidt op het jaartal waarin het nieuwe virus uitbrak: 2019
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
dko	deeltijds kunstonderwijs
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
IAC	individueel aangepast curriculum
IDP	interdiocesane proeven
MFC	multifunctioneel centrum
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OKAN	onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers / onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers
OKO	Overleg Kleine Onderwijsverstrekkers
OVSG	Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten
POV	Provinciaal Onderwijs Vlaanderen
SES	socio-economische status
tso	technisch secundair onderwijs
VCOV	Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad